

سیستم مالیاتی پاکستان

مقدمه:

کشاورزان که 70% درصد جمعیت را تشکیل می دهند و درآمد آنها 30% درصد تولید ناخالص ملی را در بر میگیرد، از پرداخت مالیات معاف هستند.

جالب توجه است که به رغم تبعیض مالیاتی موجود در سیستم، به علت اتکاء به گروههای درآمدی بالای جامعه به دلیل کمبود امکانات و پرسنل مالیاتی، از سال ۱۹۷۰ سیستم خوداظهاری اجرا شده است. بعبارت دیگر، اظهارنامه افرادی که درآمدشان 20% درصد بیش از درآمد سال گذشته باشد بدون هیچ گونه شکی مورد قبول مسئولین قرار میگیرد. ولی کسانی که افزایش درآمدشان را کمتر از این نشان دهند، تمام دفاتر و حسابهایشان مورد بررسی مأمورین دارائی قرار میگیرد و البته تنها 5% درصد از مودیان مالیاتی حسابهایشان مورد بررسی قرار میگیرد و صرفاً اطلاعاتی که در مورد وضعیت اقتصادی و تولید یا فروش محصولات در اختیار مسئولین قرار میگیرد، در پذیرش یا عدم پذیرش اظهارنامه به آنها کمک می کند.

بعبارت دیگر درآمد مودی براساس وضعیت اقتصادی بروز برآورد می گردد.

در مجموع از آنجا که مالیات غیرمستقیم سهم عمده ای دارد، بار مالیات گروههای مصرف کننده کم درآمد، و نیز تولیدکنندگان اصلی محصولات کشاورزی سنگین است.

کلیات

مالیات عبارتست از یک روش سنتی جهت جمع آوری وجوه برای دولت، و ابزار نیرومندی است برای تعدیل و توزیع درآمد. نقش جدید مالیات، تجهیز پس اندازها در جهت

قانون مالیات بر درآمد پاکستان که در سال ۱۹۲۲ توسط انگلیسی ها تدوین شده تا سال ۱۹۷۹ بدون هیچ تغییر رایج بوده است.

طی سالهای ۸۰-۱۹۷۹ بمنظور گسترش تشکیلات مالیاتی در قانون مالیات بر درآمد، اصلاحاتی صورت گرفته ولی تغییر چندانی در آن داده نشده است.

بر اساس قانون اساسی جمهوری اسلامی پاکستان مالیاتها به مالیاتهای فدرال (دولت مرکزی)، مالیاتهای ایالتی و مالیاتهای محلی تقسیم میشود.

درآمدهای مالیاتی پاکستان حدود 17% درصد درآمد ناخالص ملی است که 16% درصد آن مالیات مستقیم می باشد.

حداقل مالیات ده درصد و حداکثر مالیاتی که از درآمدهای صدهزار روپیه و بیشتر اخذ می گردد 60% درصد می باشد.

به منظور ایجاد تسهیلات و جلب رضایت مودیان مالیاتی و تشویق مردم به پرداخت مالیات و نیز به دلیل افزایش تورم قرار شده از سال ۱۹۸۶ حداقل مالیات 5% درصد و حداکثر مالیات 45% درصد از درآمدهای 2000 هزار روپیه و بیشتر اخذ گردد.

نرخ مالیات بر درآمد شرکتهای خصوصی که 55% درصد می باشد، تغییری نخواهد کرد اما در مورد شرکتهای بخش عمومی که عام المنفعه هستند، مالیات بر درآمد 50% درصد به 40% درصد کاهش خواهد یافت.

- ۱۰- مالیات بر مواد نفتی، گاز طبیعی و مواد معدنی که جهت تولید انرژی اتمی بکار برده میشود.
- ۱۱- حقوق و عوارض موارد و کالاهائیکه در جدول چهارم آمده است باستثنای حق دعاوی در دادگاهها.

مالیاتهای ایالتی

دولتهای ایالتی حق تصویب قوانین را دارند بجز قوانینی که از طرف دولت مرکزی مقرر می شود.

دولتهای ایالتی عمدتاً مالیاتهای ذیل را دریافت می دارند:

مالیات بر بهای آب، مالیات بر امور تجارت، مالیات بر مشاغل، و مالیات پیشه ورانیکه باهم و مشترکاً فعالیت دارند، مالیات بر مزد و حقوق، مالیات غیرمستقیم بر کالاهائیکه از طرف دولت مرکزی تعیین نگردیده، حق تمبر، عوارض برقی مصرفی، عوارض تفریحات، مالیات بر وسائط نقلیه موتوری، عوارض شاهراهها و اتوبانها و پلها، مالیات بر اموال غیرمنقول شهری، مالیات بر نوسازی ساختمانها، مالیات بر سود سرمایه، مالیات بر سینماها و هتلها، حق پروانه حمل سلاح، حق دعاوی دادگاهها و عوارض پنبه و مالیات مختلف بر اراضی.

حکومتهای ایالتی مجاز نیستند در داخل ایالات، عوارض تفریحات و همچنین مالیات بر اموال غیرمنقول شهری را که در مناطق نظامی واقع شده اند وصول نمایند، درصدی از این نوع مالیاتها توسط هیئتهای نظامی اعزامی به دولتهای ایالتی وصول می گردد.

- باستثنای منابع درآمدیکه منحصرأ برای ایالات مقرر گردیده، حکومت فدرال طبق قانون اساسی، مالیاتهای معینی برای ایالات وضع کرده است، مانند:
- حقوق گمرکی بر صادرات پنبه خام
  - مالیات بر درآمد (باستثنای مالیات بر درآمد کشاورزی)
  - اضافه مالیات بر شرکتهای
  - مالیات بر فروش

سرمایه گذاری مستقیم است.

مالیاتها در یک کشور در حال توسعه مثل پاکستان از اهمیت ویژه ای برخوردار است. لذا تجدید سازمان تشکیلات مالیاتی ضرورت دارد. از اینرو کوششهایی جهت اصلاحات و تغییرات در سازمان مالیاتی بعمل آمده و یک سری تغییرات اساسی بمنظور گسترش تشکیلات درآمدهای مالیاتی در سال ۸۰-۱۹۷۹ انجام گرفته است.

در قانون اساسی جمهوری اسلامی پاکستان اختیارات دولت برای وصول مالیاتهای مختلف تصریح گردیده است. خلاصه ای از پیشرفت تشکیلات مالیاتی در پاکستان بشرح زیر است:

مالیاتهای فدرال (دولت مرکزی)

بموجب قانون اساسی پاکستان مصوب چهاردهم آگست سال ۱۹۷۳ مالیاتها و عوارضیکه منحصرأ برای دولت فدرال مقرر داشته عبارتند از:

- ۱- حقوق گمرکی شامل حقوق کالاها صادراتی.
- ۲- مالیاتهای غیرمستقیم شامل مالیات نمک، (باستثنای مالیات بر نوشابه های الکلی، تریاک و یا سایر مواد مخدر).
- ۳- مالیات بر درآمد و مالیات اشخاص حقوقی.
- ۴- مالیات املاک با توجه به دارائی.
- ۵- مالیات بر ارث.
- ۶- مالیات بر ارزش سرمایه ای املاک (که شامل مالیات بر سود سرمایه ای مربوط به اموال غیرمنقول نمیگردد).
- ۷- مالیات بر خرید و فروش کالاها.
- ۸- مالیات و عوارض بر ظرفیت تولیدی کارخانجات و مالیات بر ماشین آلات، نصب و تأسیسات و مقاطعه کاری.
- ۹- مالیات و عوارض در ترمینالها، بر کالاها یا مسافرانی که از طریق راه آهن و دریا و یا هوا سفر می کنند و مالیات بر بلیط و بار مسافر.

علاوه بر این کل عایدات وصولی مالیات هبه، مالیات غیرمستقیم بر گاز طبیعی پس از کسر هزینه وصول به ایالات مربوطه ارائه می‌گردد.

علاوه بر مالیاتهای مشترک (حکومت مرکزی و ایالات) دولتهای ایالتی مبالغ قابل توجهی از طریق کمکهای سازمانهای خصوصی و وامهای توسعه از حکومت مرکزی همه ساله دریافت می‌دارند.

مالیاتهای محلی

هیئت‌های محلی مانند شهرداریها، شوراهای محلی و ناحیه‌ای، مالیاتهایی را که دولتهای ایالتی بموجب قانون اساسی مقرر داشته‌اند (و مشروط بر تصویب قبلی آن توسط دولت ایالتی) می‌توانند وصول نمایند.

فهرست مالیاتها، نرخ‌ها و حقوق مالیاتی قابل وصول که بوسیله هیئت‌های محلی ایالات وضع می‌گردد، تحت کنترل قوانین و دستورات و احکام شرعی دولتهای ایالتی که بر این هیئت‌ها حکومت می‌کنند، قرار دارد.

منابع اصلی مالی برای هیئت‌های محلی عبارتند از:

وام و کمکها از دولتهای ایالتی، مالیات بر اموال غیرمنقول شهری که بوسیله دولت ایالتی وصول می‌گردد و با هیئت‌های محلی سهیم است، مالیات بر ارزش اراضی، حیوانات، افزایش‌آلات، عوارض ورودی و خروجی از شهر (مالیات در دروازه شهر) مالیات مشاغل و پیشه‌وران، مالیات بازرگانی.

تشکیلات و سازمان مالیاتی

عالیترین مقام مالیاتی در دولت فدرال، هیئت عالی مالیاتی است که مرکب از یک رئیس و چهار عضوی باشد. رئیس. مقام دبیری هیئت را نیز بعهده دارد و سه عضو دیگر از اعضای معاونین در دولت پاکستان می‌باشند.

مالیات بر درآمد بوسیله کمیسیونهای مالیات بر درآمد تعیین می‌گردد. و این کمیسیون بوسیله کمیسیونهای کمکی دیگر،

مأمورین مالیات بر درآمد (ممیز مالیاتی و کمک ممیز مالیاتی) در امر تشخیص مالیاتها کمک و همراهی میشود.

مأمورین مالیاتی میزان مالیات مودیان را تشخیص می‌دهند و همچنین پس از قطعیت یافتن مالیات، وصول نیز به عهده آنان می‌باشد.

اعضای کمیسیونهای کمکی مالیاتی عمدتاً کارهای بازرسی و رسیدگی به درخواستهای مودیان را بعهده دارند.

هیئت‌های عالی مالیاتی و اعضای کمیسیونها می‌توانند هیچگونه دستوری غیر از آنچه که در اجرای وظایفشان است صادر نمایند. وصول عوارض و حقوق گمرکی، مالیاتهای غیرمستقیم و مالیات بر فروش کالاها بعهده مأمورین وصول اداره مالیاتهای غیرمستقیم و گمرک می‌باشد که البته به کمک مأمورین کمکی وصول و نظار گمرک انجام می‌گیرد.

ساختار مالیاتی

مالیاتهای دولت مرکزی بطور کلی به دو گروه عمده تقسیم می‌گردد:

— مالیاتهای مستقیم

— مالیاتهای غیرمستقیم

مالیاتهای مستقیم — شامل مالیات بر درآمد، اضافه مالیات، مالیات بر ثروت، مالیات هبه و مالیات رفاه کارگران و امور خیریه می‌باشد.

مالیاتهای غیرمستقیم — عبارتند از، حقوق و عوارض گمرکی، مالیات بر فروش کالا و مالیات بر کالای ساخته شده.

مالیاتهای مستقیم

مالیات بر درآمد

مالیات بر درآمد که بعنوان یک کاتالیزور در کاهش نابرابری توزیع درآمد بکار می‌رود، شکل اصلی مالیاتهای مستقیم را تشکیل می‌دهد و سهمی معادل ۹۷/۶ درصد در منبع

مالیاتهای مستقیم دارد و نسبت آن به مجموع درآمدهای مالیاتی که بوسیله دولت فدرال وصول می‌گردد معادل ۲۱/۷ درصد است که تحت قوانین و آئین نامه‌های مالیات بر درآمد سال ۱۹۷۹ وصول می‌گردد.

طبقه‌بندی درآمدها

بمنظور تشخیص دقیق مالیات و محاسبه مجموع درآمد، کلیه درآمدها بشرح زیر بطور خلاصه طبقه‌بندی می‌گردد:

الف— درآمدهای ناشی از حقوق اعم از نقدی و غیرنقدی.

ب— بهره اسناد اعتباری و اوراق قرضه.

ج— درآمد مستغلات.

د— درآمد مشاغل و پیشه‌وران.

ه— سود سرمایه (درآمد ناشی از سرمایه).

و— سایر منابع درآمد.

الف: حقوق و مزایا

این عنوان شامل کلیه درآمدهایی است که از طریق حقوق، اعم از حقوق وظیفه و مقرری سالیانه، حقوق بازنشستگی یا پاداش، دستمزدها، حق العمل کاریها و مأموریتها، درآمدهای اکتسابی و اتفاقی و یا هر گونه مزایایی که بجای حقوق و دستمزد پرداخت می‌گردد.

طرح اصلی نرخهای جدید بشرح زیر است:

(۱)، مجموع درآمد مالیاتی مؤدی تا مبلغ /- ۱۸۰۰۰ روپیه از پرداخت مالیات معاف و مازاد بر آن مشمول مالیات خواهد بود.

(۲)، در مورد درآمدهای ناشی از حقوق، مالیات بر درآمد از /- ۱۸۰۰۰ روپیه تا /- ۲۲۰۰۰ روپیه، مازاد بر معافیت اولیه، بدون در نظر داشتن معافیت برای توسعه /- ۶۰ روپیه و با اعطاء این تخفیف /- ۴۰ روپیه می باشد.

(۳)، برای درآمدهای غیر از حقوق تا مبلغ /- ۲۲۰۰۰ روپیه درآمد، بدون اعطاء بخشودگی و معافیت برای توسعه

مالیات /- ۴۰۰ روپیه خواهد بود و با رعایت معافیت برای توسعه کامل /- ۲۶۷ روپیه می باشد.

(۴)، در قانون جدید در مورد مالیات بر حقوق و غیرحقوق مشمولیت مالیاتی برای درآمدهای تا مبلغ /- ۲۲۰۰۰ روپیه، با مقایسه با قانون مالیاتی قدیم کمتر می باشد.

(۵)، مالیات اضافی بر اشخاص، مؤسسات بازرگانی، و شرکتها لغو گردیده است.

(۶)، نرخهای اضافه مالیات بر مؤسسات بازرگانی اصلاح گردیده است.

ب: بهره اوراق قرضه

درآمد حاصل از بهره دریافتی فردی از هر گونه اوراق قرضه دولت فدرال یا حکومتهاى محلی یا هر گونه سهام قرضه یا سایر اسناد دیگر که بوسیله یک مقام ایالتی و یا یک شرکت صادر گردیده، مشمول این ماده میباشد.

کار مزد بانکی بمنظور تبدیل این نوع اسناد به پول نقد، در صورتیکه برای سرمایه گذاری باشد، قبل از تعیین مالیات کسر می‌گردد.

نرخ مقرر برای چنین درآمدهایی معادل /- ۳۰ درصد است.

بهره اوراق قرضه دولتی، اسناد اعتباری در صورتیکه متعلق به یک شرکت باشد تا مبلغ /- ۵۰۰۰ روپیه از مالیات معاف است.

اضافه سود سهام دریافت شده در مورد شرکتهای صنعتی عام ثبت شده بین سالهای ۱۹۸۳/۷/۱ — ۱۹۸۸/۶/۳۰ بمدت ۵ سال از پرداخت مالیات معاف هستند (از تاریخ بهره برداری).

ج: درآمد مستغلات

مالیاتهای تحت این عنوان عبارتند از: درآمد سالانه ملک، مانند مال الاجاره سالانه معقول، که از اجاره دادن ملک به

یک مستأجر بطور مستقل بدست آمده باشد.

معافیتها در کل درآمد مشمول این ماده بشرح زیر است:

(۱)، کسر هزینه تعمیرات با نرخ 20% درصد از کل اجاره بهای ملک بدون احتساب هزینه هائیکه از طرف مالک بمنظور تعمیرات انجام می‌گیرد.

(۲)، حق بیمه پرداختی بمنظور بیمه ملک در مقابل خسارات وارده یا خرابی.

(۳)، مالیات سالانه بردارائی (شامل مالیاتهای وصولی توسط حکومت‌های ایالتی و یا مقامات محلی).

(۴)، بهره رهن و سود وام‌هایی که بمنظور تملک، نوسازی و تجدید بناء ملک دریافت گردیده است.

(۵)، اجاره اعیانی.

(۶)، در صورتیکه جمع کل اجاره دریافت شده، از حد اکثر 6% درصد ارزش سالانه ملک تجاوز نکند معافیت منظور می‌گردد.

(۷)، معافیت‌های مالیاتی برای مدتی که ملک به اجاره داده نشده است.

در مورد ملک مورد استفاده مالک، در صورتیکه درآمد بدست آمده از 6000% روپیه تجاوز نمی‌کرد، از مالیات معاف بود ولی اکنون کلاً ملک مورد استفاده مالک از مالیات معاف است.

درآمد اجاره‌ای پرداخت شده به سازمان تأمین مسکن و یا بانک‌های برنامه‌ای از مالیات معاف است.

بمنظور تشویق در فعالیتهای خانه‌سازی و جبران کمبود منزل مسکونی، درآمد حاصله از خانه‌های مسکونی که ساختمان آنها از تاریخ اول جولای ۱۹۷۴ تا سی ام ژوئن ۱۹۸۳، برای سکونت افراد ساخته شده باشد، برای مدت ۵ سال از تاریخ پایان ساختمان از مالیات بر درآمد مستغلات معاف خواهد بود.

ارزش اجاری اینگونه املاک تا 6000% روپیه معاف و مزاد برآن مشمول مالیات بر درآمد مستغلات خواهد بود.

درآمد خانه‌های مسکونی که بین سالهای ۱/۷/۸۱ تا ۳۰/۶/۸۸، ساخته شده باشد برای مدت ۵ سال در صورتیکه اجاره بهای ملک بیش از 18000% روپیه نباشد از مالیات معاف خواهد بود.

هرگاه درآمد سالانه از 18000% روپیه بیشتر باشد، معافیت منحصرأ تا 9000% روپیه خواهد بود.

هر چند در شهر اسلام‌آباد جمع معافیت در چنین موردی 24000% روپیه خواهد بود. در صورتیکه اجاره‌بهای ملک در اسلام‌آباد بیش از 24000% روپیه باشد معافیت فقط 9000% روپیه مقرر گردیده است.

بهمین نحو به منظور تشویق در امر ساختن منازل مسکونی برای افراد با درآمدهای نسبتاً محدود، درآمدهای اجاره‌ای حاصله از هر واحد ساختمان مسکونی که شامل آپارتمانهای چند طبقه می‌شوند و بین اول جولای ۱۹۷۴ تا سی ام ژوئن ۱۹۸۳ بنا گردیده‌اند مشروط بر اینکه ارزش اجاری سالانه هر یک از این معافیتها از 3600% روپیه تجاوز نکند، از معافیت ۵ ساله مالیات بر درآمد مستغلات برخوردار می‌شوند.

د: درآمد مشاغل و پیشه‌وران

این بخش شامل تمام درآمدهائیست که از فعالیتهای تجاری صنعتی و کلی درآمدهائی که از انجام یک شغل یا حرفه عاید شخص می‌گردد، از قبیل قضاوت، طبابت، مهندسی، حسابداری و غیره...

درآمدهای مشمول این بخش طبق اصول حسابداری معمول پس از کسر هزینه‌های شغلی از قبیل اجاره بهاء پرداختی محل کسب، و یا استهلاک سالانه کارخانه و هزینه‌های تعمیرات، بهره وام، استهلاکات و مطالبات مشکوک‌الوصول، محاسبه می‌گردد.

زیانها و خسارات وارده می‌تواند از درآمدهای جاری حاصل از کلیه منابع کسر گردد. و هر گاه چنین زیانهایی کسر نگردد، به مدت ۶ سال از سود حاصل از همان شغل یا حرفه کسر می‌گردد.

در مورد واحدهای صنعتی ضعیف، با اعلام هیئت مرکزی عایدات، زیانهای شغلی تا مدت ۱۰ سال قابل انتقال است. خسارات وارده از معاملاتی که بوسیله سفته انجام گردیده و یا هر نوع خطرات دیگری که حین معامله اتفاق افتاده فقط از سود حاصله از چنین معاملاتی در سالهای بعد کسر می‌گردد.

مدت محدودیت ۶ ساله موضوع این بخش از قانون در مورد استهلاكات قابل قبول اعمال نمی‌گردد، یعنی نمی‌توان آنرا بطور غیرقطعی بحساب سال بعد گذاشت، تا کاملاً از سود سال آینده کسر گردد.

مقررات ویژه‌ای درباره مقاطعه کارانیکه در امر کشف، تولید و استخراج گاز و نفت و سایر مواد معدنی (و همچنین بیمه گران) فعالیت می‌کنند، اعمال می‌گردد.

ه: درآمد ناشی از سرمایه

مالیات بر درآمد ناشی از سرمایه در سال ۱۹۶۳ معمول گردید و بموجب آن درآمدهائیکه از واگذاری و فروش دارائی‌های سرمایه‌ای مهم بدست می‌آید مشمول این مالیات می‌گردد.

بموجب قوانین مالیاتی مصوب سال ۱۹۷۴ کلیه درآمدهای سرمایه‌ای، بدون رعایت جنبه‌ها و ماهیتشان از مالیات متعلقه برای مدت دو سال از آغاز سال مالیاتی (اول جولای ۱۹۷۵ تا پایان سال مالیاتی ۳۰ ژوئن ۱۹۷۷) از مالیات مقرر معاف گردیده‌اند.

این معافیت تا ۳۰ ژوئن ۱۹۸۳ تمدید گردیده است. در نتیجه ضررها و زیانهای سرمایه‌ای مربوط به این سالها تا انقضاء مدت بلا تکلیفی از درآمدهای سال آینده کسر می‌گردد. هر گونه ضرر و زیان که بصورت تسویه نشده باقیمانده باشد تا

سال مالیاتی ۷۵-۱۹۷۴ به حساب سال بعد منتقل و از سود سال مالیاتی ۸۴-۱۹۸۳ مه‌چزا خواهد گردید.

درآمدهای سرمایه‌ای ناشی از فروش سهام شرکتهای عام تا سال ۱۹۸۸ معاف شده‌اند. درآمدهای سرمایه‌ای سایر شرکتهای بعد از ۱/۷/۱۹۸۳ مشمول مالیات متعلقه می‌باشد.

و: درآمد از سایر منابع

بموجب این بخش از قانون تمام درآمدها از هر منبع باستثنای درآمدهائیکه در بالا ذکر گردیده مشمول این ماده می‌باشد.

بدین ترتیب درآمدهای حاصله از سود سهام، بهره سپرده‌های بانکی (بیش از ۱۰۰۰/- رویه در مورد حسابهای پس انداز)، حق الامتیاز، حق مدیریت، حق العمل کاری، حق الوکالت و غیره و یا پاداش و دستمزدی که شخص دریافت می‌دارد ولی در استخدام شخص دیگری نیست، تحت این بخش از قانون قرار دارند.

از کل درآمد بدست آمده مؤدیان مالیاتی، تمام هزینه‌ها، باستثنای هزینه‌های شخصی و خسارتهای وارده در جهت تحصیل چنین درآمدهایی قبل از محاسبه مالیات، کسر می‌گردد.

هرگاه یک نویسنده و یا هنرمند برای یک اثر مخصوص خود سالها کار کرده باشد و وجوه حقه را کجا دریافت دارد، اگر انجام کار ۱۲ تا ۲۴ ماه بطول انجامیده باشد، می‌تواند درآمد را به سه سال سرشکن کند و مالیات متعلقه به هر بخش درآمد را همزمان با مالیات سایر درآمدهایش پردازد.

بمنظور اعتلای آثار ادبی و هنری بوسیله نویسندگان و هنرمندان آماتور این نوع درآمد تا ۲۵۰۰۰/- رویه از مالیات معاف خواهد بود.

مالیات اشخاص حقیقی

کلیه اشخاص حقیقی اعم از افراد و مؤسسات و شرکتهای غیرحقوقی متعلق به چند نفر و غیره... نسبت به درآمدها

بموجب نرخ مالیاتی مندرج در اصلاحیه های الحاقی این قانون
مشمول مالیات بر درآمد می باشند.

کسورات از درآمد سالانه در مورد پرداختهای قطعی که
مؤدی بابت زکات و یا مالیات بر ثروت پرداخت نموده محاسبه
می گردد.

تخفیفات و معافیت‌های مالیاتی از کل درآمد مؤدیان، منظور
محاسبه درآمد مشمول مالیات، بشرح زیر می باشد:

الف): معافیت اساسی

در مورد معافیت‌های شخصی، معافیت اولیه برای خانواده، تا
میزان /- ۱۸۰۰۰۰ روپیه در قانون مقرر گردیده که برای کلیه
مؤدیان مالیاتی قابل اجرا می باشد و تخفیف مستقیمی برای
کل درآمد و رسیدن به درآمد مشمول مالیات است.

ب): معافیت‌های مربوط به توسعه و سرمایه گذاری

حداکثر معافیت‌های توسعه و سرمایه گذاری مجاز با رعایت
موارد زیر ۳۳/۳۳ درصد کل درآمد یا /- ۵۰۰,۰۰۰ روپیه هر
کدام که کمتر است می باشد.

۱- افزایش قانونی سرمایه.

۲- حق بیمه پرداختی بعنوان بیمه عمر مؤدی یا زوجه او تا

/- ۱۰ درصد جمع مبلغ مذکور.

۳- سرمایه گذاری در سهام شرکتهای عام صنعتی، بیمه

حمل و نقل و یا شرکتهای تضامنی دولتی بشرط اینکه سهام
شرکت مزبور از بازار خریداری نشده بود.

۴- سرمایه گذاری در پس اندازهای مربوط به امور دفاعی،

مؤسسات و شرکتهای ملی، اوراق قرضه دولتی، سهام شرکتهای
صنعتی.

۵- سرمایه گذاری در اوراق قرضه دولتی، مقرری

بازنشستگی، حقوق وظیفه یا مقرری سالانه، قراردادهای و
طرحهای مربوط به اتحادیه صاحبان صنایع.

۶- وجوه صرف شده جهت خرید کتابهای مذهبی،

حرفه‌ای، فنی و یا کتابهاییکه در تأمین رفاه عمومی تهیه

میشوند.

۷- سرمایه گذاری در شرکتهای سهامی صنعتی.

۸- اسناد رسمی «مداربا»، (بااستثنای اسناد رسمی که
از طریق خرید از دارندگان آنها بدست آمده است)، با ارزش
معین که توسط شرکت مداربا انتشار یافته باشد.

۹- اسناد رسمی «مداربا»، بدون ارزش معین که توسط
یک شرکت مداربا صادر شده باشد.

۱۰- اسناد رسمی مدت دار صادره از یک شرکت
(بااستثنای اسناد رسمی که از طریق خرید و یا به عبارت دیگر
از دارنده قبلی بدست آمده باشند).

۱۱- قراردادهای مربوط به مقرری بازنشستگی یا حقوق
وظیفه سالانه مربوط به مشاغل.

۱۲- کمکهای اعطائی صندوق خیریه.

۱۳- کمکهای اعطائی به مؤسسات خیریه مجاز.

تبصره: معافیت‌های مربوط به موارد ۱۱، ۱۲، ۱۳، بیشتر از
معافیت مربوط به سرمایه گذاری است.

مالیات بر اشخاص حقوقی

بخش ذیل شامل مالیات بر شرکتهای، مالیات بر سود سهام،
می گردد.

الف- مالیات بر شرکتهای:

تمام شرکتهای در پاکستان بموجب نرخ مالیات بر شرکتهای
مندرج در ضمیمه، مشمول مالیات خواهند بود.

شرکتی که تحت قوانین یک کشور خارجی باشد، بعنوان
یک شرکت بموجب قوانین مالیات بر درآمد سال ۱۹۷۹ مشمول
مالیات خواهد بود.

ب- مالیات بر سود سهام

مالیات بر سود سهام دریافتی بوسیله یک شرکت دولتی از
یک شرکت پاکستانی به نرخ /- ۵ درصد قابل پرداخت است.

در مورد مالیات بر سود سهام دریافتی بوسیله یک شخص
حقوقی خارجی نرخ /- ۱۵ درصد قابل اعمال است. سایر

شرکتها با نرخ -/۲۰ درصد مشمول مالیات می شود.

امتیاز ویژه ای که به سود سهام دریافتی از شرکتهای صنایع ملی پاکستان اعطا گردیده، لغو گردیده و سود سهام دریافتی از هر شرکتی که در لیست بورس سهام است و یا از شرکتهای صنایع ملی پاکستان، تا -/۱۵۰۰۰ روپیه از مالیات معاف است.

سود سهام دریافتی از سایر شرکتها تا -/۵۰۰۰ روپیه از مالیات معاف خواهند بود. با در نظر گرفتن این امر که در هر حال حداکثر معافیت -/۱۵۰۰۰ روپیه است.

ج- مالیات بر سهام

از سهام منتشره توسط شرکتهای عام و یا خاص، به نرخ -/۱۰ درصد و -/۱۵ درصد، بترتیب مالیات اخذ میشود.

ارزش سهام که در تاریخ ۱/۹/۱۹۷۷ تا ۳۰/۶/۱۹۸۸ صادر شده چه در اختیار شرکت و چه در اختیار سهامدار باشد، از مالیات معاف است.

د- شرکتها و مؤسسات ثبت شده

شرکتهای ثبت شده (بصورت مشارکت) مشمول اضافه مالیات با نرخ مندرج در متن ضمیمه می باشند. سهم درآمدی در هر یک از شرکاء در یک شرکت ثبت شده، به سایر درآمدهای مؤدی اضافه می گردد و مالیات از مجموع درآمد وصول می شود.

سهم هر یک از شرکاء برحسب کار و عمل مشارکت پس از کسر «اضافه مالیات» از مجموع درآمد شرکت پرداخت شده توسط شرکت، تعیین می گردد.

امتیازات و معافیههای مالیاتی برای مناطق توسعه نیافته

تشویقات مالیاتی ذیل برای توسعه و پیشرفت مناطق محروم و عقب مانده فراهم گردیده است:

۱- منابع و سود حاصله از یک شرکت پاکستانی که متعهد انجام پروژه های صنعتی است و از تاریخ ۱/۳/۱۹۸۷ تا

۳۰/۶/۱۹۸۸ تأسیس گردیده اند برای مدت ۵ سال از پرداخت مالیات در نواحی زیر معاف هستند.

— ایالت بلوچستان، نواحی شمالی، نواحی عشایری و قبیله ای و کشمیر آزاد.

— بخشهای «دره اسماعیل خان» و «مالا گند» و «مان صحرا» و «کوهستان».

— نواحی «جاکوب آباد» و «شکار پور» در ایالت سند.

— نواحی دره قاضی خان و راجانپور در ایالت پنجاب.

۲- درآمد حاصله از تعهدات صنعتی که بوسیله یک

شرکت از تاریخ جولای ۱۹۸۰ تا ژوئن ۱۹۸۸ در یک مجتمع صنعتی بشرط اینکه به تصویب اداره مرکزی کل درآمدها رسیده باشد، در هر یک از نواحی زیر برای مدت ۵ سال از پرداخت مالیات متعلقه از تاریخ شروع بهره برداری، معافند.

— ایالت N.W.F.P.^o

— نواحی میان والی، بهاکار، راجانپور، دره قاضی خان و تحصیل کوشاب در ایالت پنجاب.

— نواحی شکار پور، جاکوب آباد، دارو، سوکار و تهار یادگار در ایالت سند.

— در مورد نواحی «دره قاضی خان»، «راجانپور»، «جاکوب آباد» و «شکار پور» شرایط استقرار صنعت در مجتمع صنعتی وجود ندارد.

۳- هر نوع شرکتی که از طریق خرید سهام در یک شرکت پاکستانی برای تأسیس کارخانجات صنعتی در ایالت بلوچستان و یا نواحی قبیله نشین، نواحی شمالی و یا کشمیر آزاد، سرمایه گذاری کند استحقاق -/۳۰ درصد اعتبار مالیاتی از مبلغ سرمایه گذاری خواهد داشت.

در نواحی «مان صحرا» و «کوهستان»، «دره اسماعیل خان»، «بانو» و یا «کاراک» در نواحی سرز

o : احتمالاً مربوط به مرزهای جدید غربی است.

شمال غربی نواحی دره قاضی خان و یا راجانپور در پنجاب و یا نواحی جاکوب آباد و یا شکار پور در ناحیه سند، اعتبار مالیاتی -/۲۰ درصد تعیین گردیده است.

در نواحی دیگر (باستثنای کراچی و حیدرآباد، تالوکاس و تحصیل و فیصل آباد و لاهور و همچنین نواحی مجاور لاهور و تحصیل که باید توسط حکومت فدرال اعلام گردد)، اعتبار قابل قبول مالیاتی -/۱۵ درصد است.

۴- سود و منافع حاصله یک شرکت پاکستانی از یک قرارداد صنعتی (باستثناء شرکتهائیکه در رابطه با کشف و استخراج ذخایر معدنی)، اشتغال دارند، برای مدت ۵ سال از پرداخت مالیات معاف می باشد. بشرط اینکه نوع فعالیت این نوع شرکتها حائز شرایط مقرر، بوده و قبلاً به تصویب اداره مرکزی درآمدها رسیده باشد.

۵- درآمد دریافت شده توسط یک شرکت پاکستانی از تأسیس و اداره مجتمعهای صنعتی، بشرط آنکه نوع فعالیتهای شرکت به تصویب اداره مرکزی درآمدها رسیده باشد، برای مدت ۵ سال از پرداخت مالیات معاف است.

«امتیازات و تسهیلات بر صنایع معدنی»

امتیازات و تسهیلات ویژه ای در ارتباط با صنایعی که در امر اکتشاف و استخراج مواد نفتی، گاز و سایر ذخایر معدنی دیگر فعالیت می کنند، اعطاء شده است. در مورد تعهدات و مقاطعه کارانیکه در رابطه با اکتشاف یا تولید نفت و گاز فعالیت دارند، کلیه هزینه ها شامل هزینه های بی نتیجه در امر حفاری چاههای خالی در نقاط و نواحی مورد نظر، نسبت به درآمد جاری کسر خواهد شد (باستثنای سود سهام و درآمدهای اضافه ای که برحسب قراردادها و ویژه مابین دولت و شرکتهای کشف کننده مواد معدنی فوق الذکر منعقد می شوند).

- استهلاکات دارائیهها قبل از کسر هزینه سرمایه (کاهش ارزش سرمایه) قابل قبول است.

- در مورد نفت، و گاز شرکتهای تولید کننده (نه

پالایشگاهها)، یک نرخ ممتاز در مورد مالیات بر درآمد بر اساس موافقت دولت منحصرأ برای چنین شرکتهایی بکار خواهد رفت.

- صنایعیکه در ارتباط با کشف و استخراج مواد معدنی فعالیت دارند، می توانند از تسهیلات و امتیازات ذیل برخوردار گردند:

الف- کلیه هزینه هائیکه برای اکتشاف تا مرحله بهره برداری انجام گردیده بعد از شروع بهره برداری و تولید تا مدت ۱۰ سال، می تواند از درآمد کسر گردد.

ب- تمام هزینه های سرمایه ای در مورد ماشین آلات و تجهیزات بعنوان هزینه های لازم برای ایجاد درآمد، کسر می گردد.

ج- قبول زیان سرمایه ای به نرخ -/۱۵ درصد از کل درآمد یا -/۵۰ درصد سرمایه بکار رفته، هر کدام که کمتر باشد مجاز می باشد.

د- اگر مواد معدنی مورد نظر، همچنین مواد تصفیه شده و یا تغلیظ شده در پاکستان باشد منافع و سود حاصله در صورتیکه برابر -/۱۰ درصد سرمایه بکار رفته برای پالایش و تصفیه باشد از پرداخت مالیات برای مدت ۵ سال معاف است.

در صورتیکه شرکتهای معدنی موجود، اقدام به کشف و استخراج در نواحی جدید کنند، هزینه استخراج از درآمدهای جاری آنها قابل کسر است و نیز هزینه سرمایه ای ماشین آلات و تجهیزات بجای اینکه در طی چند سال از طریق مستهلک کردن، اعمال گردد، از سود جاری آنها قابل کسر است. اعطاء امتیازات مذکور در رابطه با اکتشافات استخراج معادنیکه برای اقتصاد ملی اساسی و ضروری است، مورد تصویب قرار گرفته است.

درآمد شرکتهای پاکستانی که بین تاریخ ۱۹۸۱/۷/۱ تا ۱۹۸۵/۶/۳۰ در ارتباط با فعالیتهای کشف و استخراج ذخایر معدنی مشخص شده و باستثنای نفت خام می باشد، برای مدت

خاصی - سیاستهای مالی و افزایش ذخایر) سبب تسریع افزایش درآمد آنها گردد. از طرف دیگر، کاهش بهای نفت، بعلاوه اثرات کاهش مداوم ارزش دلار، سبب کاهش سرمایه گذاریهای خارجی در آمریکا بوده که در نتیجه این کشور ممکن است با رکود اقتصادی و کمبود بودجه مواجه شود. در چنین وضعیتی، ادامه این نابرابریهای عمده در کشورهای صنعتی، خطر گسترش بیشتر سیاستهای حمایتی در اقتصاد جهانی را همراه خواهد داشت.

بهرحال، اخیراً آمریکا اعلام داشته است که اقدامات مهمی را جهت کاهش کسری تجاری خود انجام خواهد داد و نیز برنامه های مهمی جهت کاهش مالیات بر درآمد و مخارج اضافی در ژاپن سرعت تحت اجرا می باشد. در جمهوری آلمان فدرال کاهش های مهمی در مالیات بر درآمد بتصویب رسیده که از ژانویه ۱۹۸۸ به اجرا در آمد. بنابراین میتوان گفت قدمهای مثبتی جهت کاهش نابرابریهای خارجی برداشته شده است لکن این اقدامات باید در سطح گسترده تر و سریعتر انجام گیرد و کشورهایی که دارای مازاد تجاری هستند محدودیت های رشد تقاضای داخلی را رفع و دسترسی صادرکنندگان خارجی را به بازارهای داخلی خویش تسهیل نمایند.

بطور کلی ملل در حال توسعه جهت رفع مشکل پرداخت بدهی های خارجی خود که هر روز وخیم تر میگردد چاره ای جز تلاش برای افزایش صادرات گوناگون خود ندارند. توافقات اخیر در مورد تمدید مدت پرداخت بدهی ها و کاهش بهره وامها

میتواند در کوتاه مدت در این رابطه مؤثر واقع شود. در مورد ملل در حال توسعه صادرکننده نفت، با توجه به کاهش بهای نفت و نیز این امر که در بسیاری از کشورها تلاشهایی جهت جایگزینی سایر انواع انرژی بخصوص گاز با نفت آغاز شده، می باید صادرات کالای غیرنفتی خود را افزایش داده و اتکا به درآمدهای نفتی را کاهش دهند. در بسیاری از این کشورهای عقب مانده و در حال رشد، منابع طبیعی دیگری بویژه در رابطه با کشاورزی و معادن وجود دارد که باید بطور عقلانی مورد بهره برداری قرار گیرد. در این رابطه نیروی انسانی فراوان در اینگونه ملل باید مطابق با تخصص های مورد نیاز کشور خود آموزش دیده و مورد استفاده قرار گیرند.

در این فاصله که ملل در حال توسعه تولیدکننده نفت بتوانند کمبودهای صادراتی خود را تأمین نمایند، افزایش قیمت های نفتی (در حدی که میزان تقاضا کاهش نداشته باشد) و ثبات بازار نفت، کمک مؤثری برای آنان خواهد بود. البته ادامه روند تنزلی دلار ممکن است تأثیرات منفی بر قدرت خرید ملل صادرکننده نفت وارد آورد و برخی از کشورهای اوپک مانند عربستان سعودی و کویت سطح تولید خود را افزایش دهند که در این صورت کاهش بیشتری در بهای نفت ایجاد خواهد شد. توافق میان اعضای اوپک میتواند عامل مهمی در بالا بردن قیمت های نفتی باشد. در صورتیکه همه ملل صادرکننده عمده نفتی برای تثبیت بهای نفت در سطحی که هم رقابت آمیز باشد و نیز این امر را که نفت یک دارایی نقصان پذیر (تمام شدنی) است منعکس نماید، همکاری داشته باشند: بسیاری از مشکلات مطرحه فوق در میان مدت برطرف خواهد شد.

بقیه از صفحه ۲۲

۵ سال از تاریخ بهره برداری از مالیات معافند.

مالیات چنین فعالیتهایی - /۵۰ درصد نرخ عادی برای ۵ سال بعد خواهد بود. مواد معدنی در این خصوص به شرح زیر

است:

- ۱- سنگ آهن ۲- ذغال سنگ ۳- دولومیت ۴- خاک رس
- ۵- سنگ آهک ۶- فلوریت ۷- بوکسیت ۸- فسفات
- ۹- کرم ۱۰- مس ۱۱- طلق و کلریت.